

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra Indledning, Varianter og Oplysninger, Registre

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "Indledning, Varianter og Oplysninger, Registre", i Heiberg, Johanne Luise: *Indledning, Varianter og Oplysninger, Registre*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBK , 1944, s. 42. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr08val-shoot-idm140470734060128/facsimile.pdf> (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: Indledning, Varianter og Oplysninger, Registre

I sit Brev til Krieger 23. Oktober s. A.) skriver A. D. Jørgensen med Henblik paa ovenstaaende Vtringer, at de aller maatte bringe I dgivelsen af større Partier af Fru Heibergs Bog under Overvejelse, og en Gennemgang af det hele Manuskript blev bestattet¹⁾. - - 5. Februar 1838 ytrer han til en af sine Venner, at til alt andet Arbejde har han i Midten af Januar faaet det i to Aftener ugentlig at læse Fru Heibergs Mémoires op for hende selv og Krieger for at faa dem bragt i en endelig Form²⁾. Disse Aftensammenkomster varede den beleverende og den følgende Vinter indtil Juletid 1838, som det ses af Fru Heibergs Takkebrev ved Afslutningen³⁾. A. D. Jørgensen svarer omkring samme Tid⁴⁾, at han vil „sikkert næsten gang komme til at tænke tilbage paa de timer, i hvilke det var foruണ്ട് mig at gennemgaa Deres erindringer, således som ingen senere læser vil kunne til at gennemgaa dem, — i Deres nærværelse og med Deres levende kommentar. - - Det falder mig nu bagefter stærkt på sinde, at jeg vistnok ikke så sjældent har ladet min kritiske djævel tumle sig alt for frit; men jeg håber, at De ikke har miskendt, at det kun var af nidkærhed for Deres sag. Jeg tilhører jo en mere pressisk og hårdhøudet slægtalder end den, vi har læst om, og hvor nogen sans jeg end har for dennes ejendommeligheder, så kan jeg dog som barn af min egen tid ikke fornægte det præg, som min udvikling og livsførelse der har været i lykkelig harmoni med mine opgaver, har givet mig. — Med hjertelig hilsen til vore kumpfæller, hr. geheimeråd Krieger, og de unge Damer, som har delt lejligheds glæder⁵⁾.”

Udførligt har A. D. Jørgensen i sin Selvbibliografi skildret Søneriet under disse Aftensammenkomster, „Det blev mig,“ skriver han⁶⁾, „en ualmindelig nydelse at gennemgaa det store håndskrift med de to mærkelige nærmestkor. Fru Heiberg bebøede den gang en lejlighed i en hjertesjendom fra Gottergade ved søen; den var stiftuigt udstyret og gennemtrængtes ligesom i stort og småt af hendes personlighed. Her sad vi da ved lampens stærkt dæmpede lys, Krieger i dyb skygge, fru Heiberg ved siden af mig i en lænestol eller, når hun følte sig mindre vel, på en chaiselongue. Disse aftener havde noget

¹⁾ Se Brevs. S. 203 f. Sm. hans Udtalelse i Et Liv. 1. Udg. IV, 441, af Offentliggørelsen af Brudstykket herom Fru Heiberg mellem Clæde, iogen Fortællelse.

²⁾ A. D. Jørgensen til Fru Heiberg 2/2 1837 (Brevs. S. 196 f.) og Fru Heibergs Svær 2/2 s. A. (hos Arkivar Hans Jørgensen).

³⁾ Brevs. S. 204 f.

⁴⁾ Se Fru Heibergs Brev til A. D. Jørgensen 2/2 1838 (Privatje). „Nu er jo vore Aftensammenkomster forbi og De saaledes frihaget for et usammenhængt Arbejde. De har ved dette givet mig Vilhæmskyd om et uopførte Venskabs, som jeg er stolt og stolt over at have modtaget.“ Endnu i Begyndelsen af 1839 fandt nogle Aftensammenkomster Sted, hvor A. D. Jørgensen besto Brevet fra Johan Ludvig Heibergs Rejse i Sverige 1812, han kort efter udgav i „Musens“ (1820). Se En Tidsskrift, S. 153.

⁵⁾ 2/2 1838. Se Brevs. S. 204 f.

⁶⁾ De unge Damer med navn Fru Heibergs Døtre, af hvilke her Anna Heiberg listet ved Afleveringen af store Dele af Manuskriptet og mange Tilleg. Ogsaa Sarah Heibergs Hænde ses enkelte Steder.

⁷⁾ In Rodensæde, 186 f.

usigelig fortryllende og iltlige noget usigelig venodligt ved sig. Læsningen blev selvfølgelig jævnlig afbrudt af samtaler og forhandlinger og disse kunde blive meget livlige. Krieger sad oftest med lukkede øjne og armene overkrydsede, i en vuggende bevægelse, eller han stjal sig til at gå lystere frem og tilløbe over det tykke tæppe, før pludselig at fremkomme med en bemærkning eller en indvending imod mine bemærkninger; Fru Heiberg sad med et let håndarbejde eller med armene på bordet, holdt frem i spænding for at høre på oplæsningen, af hvis toner hun ofte gættede mine tanker om det læste. Eller hun lå med et broget tæppe over sig; med sine store træk lignende en sørgelig eller en østerlandske eventyrsikkertelse, en gammeltestamentelig heltekvindes. Der var ikke spor af noget påtaget i hvad hun tog sig for eller ytrede, hun lagde ikke skjul på tanker og følelser og hun udvalte dem med sprogets rette rækkende ord.³⁾

I Tillegget til Et Liv I. Udg. IV, 441 gik A. D. Jørgensen nærmere ind paa Karakteren af Udførelsen ved Afensamsekommisionen, hvor de gennemgik „det hele Værk for om muligt at reducere dets Omfang, som i høj Grad forurettede Forfatterinden. Selv erklærede hun sig dog ude af Stand til at angive, hvad der kunde eller burde udgaa; hvad der engang var løbet hende i Pennen. Men i det væsentlige staaende, idet det efterat være kommen paa Papiret ligesom fik et selvstændigt Liv, som hun ikke mere var Herre over. Det var saaledes baade let og vanskeligt nok at være Fru Heibergs Sekretær; let nok, fordi hun sjælden eller aldrig gjorde alvorlig Modstand mod Forslag til Udvaldelser eller Lømpelser, naar disse da ikke gik ud paa at modificere hendes Domme eller Udtrykket for hendes Følelser; vanskeligt, fordi netop denne Omstændighed maatte paatvinge den yderste Forsigtighed for ikke at paavirke det historiske Billede, som det frem for alt gjaldt om at bevare i sin Oprindelighed. Uforlymelig er for mig den Styrke og Riddom, hvormed Fru Heibergs mærkelige Personlighed (som end dæmpet ved legemlig Skrøbelighed) i disse stille Aften timer traadte mig imøde. Der var hos hende et Lume og en Dristighed i Udtrykket, en Ild i Forsvaret og en Sikkerhed i Dommen, som stod i en foranderlig Modsetning til den næsten jomfruelige Blufærdighed, hvormed hun ofte hørte sine Oplevelser og Tanker læse op, og den naive Forundring og Hjælpeledshed, hvormed hun af og til kunde betragte dem.“

Efter Fru Heibergs Død, da Erindringerne skulde udgives, tog A. D. Jørgensen, tro mod sine Forpligtelser, paa sin Manuskriptet for sig, og nu tilendebragtes den Gennemgang, der under Sammenkomsten med Fru Heiberg ikke var fuldendt. Omfanget af det redaktionelle Arbejde, der foregik med Bistand af Krieger, fulgtes gennem hans egne Udtalelser⁴⁾ samt de i nærværende 4. Udgave trykte Varianter. Ud over rent redaktionelle Ændringer har A. D. Jørgensen tilset at „fjerne Gjestegæster, overflødige eller lidet sigende Bemærkninger, løst tilknyttede og ubetydelige Meddelelser eller endelig alt for

³⁾ Se Et Liv I. Udg. IV, 446—45, samt A. D. Jørgensens Breve, S. 270, 285 f., 289, 291 f., 308, 315—18. Om Kriegers Bistand smk. Holger Stenmann: F. Meldehl og hans Venner, VI (1932), 124.